

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-2-133-22>

УДК 336.71

Харабара Віолетта Миколаївна¹кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича***Гладчук Ольга Михайлівна²**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича***Грешко Роман Ігорович³**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

СУЧАСНИЙ СТАН ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті комплексно досліджено сучасний стан ліквідності банківської системи України, що є ключовим елементом її стабільності та здатності підтримувати економічне зростання в умовах значних викликів. Проведено глибокий аналіз ключових кількісних та якісних показників ліквідності, включаючи дотримання банками встановлених Національним банком України нормативів ліквідності, що відображають їхню здатність виконувати свої поточні зобов'язання. Особливу увагу приділено динаміці обсягів коштів, розміщених банками на кореспондентських рахунках у НБУ, як індикатору наявної вільної ліквідності в системі. Детально проаналізовано активність на міжбанківському кредитному ринку, зокрема обсяги залучених та розміщених міжбанківських кредитів, що свідчить про перерозподіл ліквідності між фінансовими установами. Розглянуто структуру та динаміку депозитних портфелів банків, як основного джерела ліквідності, а також їхню чутливість до макроекономічних та геополітичних потрясінь. Всебічно розглянуто вплив ключових макроекономічних факторів, таких як рівень інфляції, облікова ставка НБУ, валютний курс, темпи економічного зростання та стан державного боргу, на ліквідність банківської системи. Особливу увагу приділено аналізу регуляторної політики Національного банку України, спрямованої на підтримання адекватного рівня ліквідності та забезпечення фінансової стабільності. Критично оцінено вплив триваючої геополітичної ситуації, зокрема повномасштабної військової агресії, на функціонування банківської системи та її ліквідність через відтік капіталу, зростання ризиків та зміни в поведінці клієнтів. На основі проведеного аналізу оцінено поточні тенденції у сфері ліквідності банківського сектору, виявлено потенційні ризики, що можуть загрожувати його стабільності в умовах воєнного стану та на етапі подальшого відновлення економіки. До таких ризиків віднесено можливе погіршення якості активів, волатильність депозитних потоків та обмежений доступ до зовнішніх джерел фінансування. Статті запропоновано низку практичних рекомендацій, спрямованих на підтримку стабільного та достатнього рівня ліквідності банківської системи України в поточних складних умовах. Ці рекомендації можуть стосуватися як дій Національного банку України в сфері монетарної та регуляторної політики, так і заходів, що можуть бути вжиті самими банками для ефективного управління своєю ліквідністю та мінімізації потенційних ризиків.

Ключові слова: ліквідність, платоспроможність, банківська установа, зобов'язання, кошти, ризик, активи, пасиви.

Violetta KharabaraPhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance and Credit
*Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University***Olga Gladchuk**PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance and Credit
*Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University***Roman Greshko**PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance and Credit
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

CURRENT STATE OF LIQUIDITY IN THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE

Summary. The article comprehensively examines the current state of liquidity of the banking system of Ukraine, which is a key element of its stability and ability to support economic growth in the face of significant challenges. An in-depth analysis of key quantitative and qualitative liquidity indicators, including banks' compliance with liquidity ratios set by the National Bank of Ukraine, reflecting their ability to meet their current obligations, is carried out. Particular attention is paid to the dynamics of funds placed by banks on correspondent accounts with the NBU as an indicator of available free liquidity in the system. The author analyzes in detail the activity in the interbank credit market, in particular, the volumes of attracted and placed interbank loans, which indicates a redistribution of liquidity among financial institutions. The structure and dynamics

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8555-6440>² ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2362-1224>³ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3054-356X>

of deposit portfolios of banks as the main source of liquidity, as well as their sensitivity to macroeconomic and geopolitical shocks are analyzed. The impact of key macroeconomic factors, such as inflation, the NBU discount rate, the exchange rate, economic growth and public debt on the liquidity of the banking system is comprehensively considered. Special attention is paid to the analysis of the regulatory policy of the National Bank of Ukraine aimed at maintaining an adequate level of liquidity and ensuring financial stability. The impact of the ongoing geopolitical situation, in particular, full-scale military aggression, on the functioning of the banking system and its liquidity due to capital outflows, increased risks, and changes in customer behavior is critically assessed. Based on this analysis, the current trends in the liquidity of the banking sector are assessed, and potential risks that could threaten its stability under martial law and at the stage of further economic recovery are identified. These risks include a possible deterioration in asset quality, volatility of deposit flows, and limited access to external sources of funding. The article offers a number of practical recommendations aimed at maintaining a stable and sufficient level of liquidity in the Ukrainian banking system in the current difficult environment. These recommendations can relate to both the actions of the National Bank of Ukraine in the field of monetary and regulatory policy and measures that can be taken by banks themselves to effectively manage their liquidity and minimize potential risks.

Keywords: liquidity, solvency, banking institution, liabilities, funds, risk, assets, liabilities.

Постановка проблеми. Управління ліквідністю є критично важливим для забезпечення стабільності та ефективності банківської системи. Грамотне управління ліквідністю дозволяє банкам вчасно виконувати зобов'язання перед клієнтами та партнерами, зміцнюючи довіру до фінансового сектору. Оптимізація структури активів і пасивів банків створює основу для активнішого кредитування, що позитивно впливає на реальний сектор економіки та сприяє економічному зростанню. Таким чином, дослідження теоретичних і практичних аспектів управління ліквідністю банків є важливим для сталого розвитку банківської системи та економіки загалом.

В умовах сучасних викликів, особливо економічної нестабільності та криз, викликаних воєнними діями, питання управління ліквідністю банків стає особливо актуальним. Ефективне управління ліквідністю допомагає банкам зменшити ризики, пов'язані з відтоком коштів клієнтів та зниженням платоспроможності. Застосування передових методів і фінансових інструментів у цій сфері підвищує фінансову стійкість банків і їхню здатність протистояти негативним зовнішнім впливам. Крім того, посилення регуляторних вимог до ліквідності банківських установ значно підвищує актуальність цього дослідження, зумовлюючи необхідність розробки та впровадження дієвих стратегій управління ліквідністю, що відповідають сучасним стандартам фінансового регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка вчених присвятила свої праці вивченню різних аспектів даної проблематики, зокрема, Криклій О. А. та Москаленко А. О. [5], Блащук-Дев'яткіна Н. та Маруніч К. [2], Любіна О. [7], Ларіонова К. Л. та Донченко Т. В. [6], Грудзевич У. та Дребот Н. [3], Барановський О. І. та Путінцева Т. [1], Перерва Р. Р. [11], Олійник А. В. [9], Гулевата А. В. [4], Чуркіна І. Є. та Продан Т. Я. [15], Тітов Д. та Шедловський О. [14].

Метою статті є аналіз сучасного стану ліквідності в банківській системі України та розробка рекомендацій щодо його покращення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах політичної, економічної та соціальної нестабільності в Україні банківська система зіштовхується зі значними труднощами. Одним із ключових завдань є забезпечення ліквідності комерційних банків, що є необхідною передумою

іхньої ефективної та стійкої діяльності. Ліквідність має вирішальне значення як для кожної банківської установи окремо, так і для всієї фінансової системи держави.

Ліквідність банку визначається його здатністю своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед вкладниками та кредиторами. Вона є визначальним фактором фінансової стабільності та надійності банківської установи, відображаючи її спроможність виконувати фінансові зобов'язання перед клієнтами та контрагентами.

Для ефективної роботи в умовах мінливого ринкового середовища банк повинен підтримувати оптимальний баланс між різними видами ліквідності, включаючи миттєву, поточну, короткострокову та довгострокову. Кожен з цих видів відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості банківської установи.

Миттєва ліквідність відображає здатність банку негайно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та контрагентами. Для цього банк повинен мати достатній обсяг високоліквідних активів, таких як готівка та кошти на кореспондентських рахунках в інших банках, необхідних для здійснення поточних платежів і розрахунків. Підтримання належного рівня миттєвої ліквідності є критично важливим для безперебійної роботи банку та запобігання можливим кризам у його фінансовій діяльності.

Поточна ліквідність визначає спроможність банку своєчасно виконувати зобов'язання протягом операційного дня. Вона передбачає наявність достатніх фінансових ресурсів для проведення розрахунків за платіжними документами клієнтів, здійснення міжбанківських операцій та інших поточних фінансових транзакцій. Для підтримки поточної ліквідності банк повинен ефективно управляти грошовими потоками, прогнозувати очікувані надходження та відтоки коштів, а також підтримувати оптимальне співвідношення між високоліквідними та менш ліквідними активами.

Короткострокова ліквідність характеризує здатність банку виконувати фінансові зобов'язання протягом відносно короткого періоду, зазвичай до одного року. Вона залежить від достатнього обсягу ліквідних активів та наявності стабільних джерел фінансування, необхідних для покриття очікуваних відтоків коштів,

зокрема повернення депозитів, погашення міжбанківських кредитів та інших короткострокових фінансових зобов'язань.

Довгострокова ліквідність є відображенням здатності банківської установи виконувати власні фінансові зобов'язання у часовому горизонті, що перевищує один рік. Її забезпечення передбачає спроможність генерувати адекватні грошові потоки для своєчасного погашення довгострокових депозитних вкладів, боргових цінних паперів та інших фінансових інструментів з тривалим терміном обігу. Підтримання належного рівня довгострокової ліквідності вимагає формування збалансованої структури активів та пасивів з урахуванням строків їхньої погашення, диверсифікації джерел залучення коштів, а також налагодження стійких партнерських відносин із клієнтами та інституційними інвесторами.

Оптимальний рівень ліквідності є вагомим фактором забезпечення стабільного функціонування банківської установи в умовах волатильного ринкового середовища, оскільки сприяє її резистентності до зовнішніх шоків та зміцнює рівень довіри з боку вкладників та інвесторів. Утім, слід зазначити, що надмірний рівень ліквідності може чинити стримуючий вплив на показники прибутковості банку, оскільки високоліквідні активи, як правило, характеризуються нижчою дохідністю порівняно з менш ліквідними фінансовими інструментами.

Оцінювання рівня ліквідності банківської установи здійснюється із застосуванням різноманітних методологічних підходів, серед яких вагоме місце займає коефіцієнтний аналіз. Ключовими індикаторами, регламентованими регуляторними вимогами Базельського комітету з банківського нагляду (Базель III), є коефіцієнт покриття ліквідністю (Liquidity Coverage Ratio, LCR) та коефіцієнт чистого стабільного фінансування (Net Stable Funding Ratio, NSFR). Зазначені показники спрямовані на забезпечення банківських установ достатнім запасом ліквідності для абсорбування наслідків як короткострокових, так і довгострокових кризових явищ. Разом з тим, вказані індикатори не позбавлені певних методологічних обмежень, зокрема потенційних складнощів із забезпеченням високої точності первинних даних та відносно вузького спектра врахування ризиків ліквідності (рис. 1).

LCR_{ВВ} визначає здатність банку покривати очікувані відтоки грошових коштів протягом 30 днів за рахунок високоякісних ліквідних активів. Його розрахунок здійснюється шляхом співвідношення високоякісних ліквідних активів до чистого очікуваного відтоку грошових коштів. Згідно з вимогами НБУ, значення LCR_{ВВ} має бути не менше 100%, що свідчить про достатній рівень ліквідності банку для покриття корот-

кострових зобов'язань [3, с. 5].

Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ІВ}) є показником, що відображає здатність банківської установи виконувати свої зобов'язання, номіновані в іноземній валюті, протягом 30-денного стресового сценарію. Методологія розрахунку даного коефіцієнта є аналогічною до LCR_{ВВ}, проте обмежується обліком активів та пасивів, виражених в іноземній валюті. Регуляторно встановлений НБУ мінімальний пороговий рівень LCR_{ІВ}, становить 100%, що забезпечує наявність достатнього обсягу високоліквідних активів для покриття відповідних потенційних відтоків коштів в іноземній валюті.

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) є ключовим індикатором оцінки довгострокової ліквідності банківської установи, що визначає адекватність стабільних джерел фінансування для підтримки активів протягом часового горизонту в один рік. Його розрахунок базується на визначенні співвідношення наявного стабільного фінансування (Available Stable Funding) до необхідного стабільного фінансування (Required Stable Funding). Національним банком України встановлено мінімальне значення NSFR на рівні 100%, що сприяє підтриманню збалансованої структури активів та пасивів банківських установ у довгостроковій перспективі.

Результати емпіричного аналізу показників ліквідності банківської системи України за період 2019-2023 рр. засвідчують значний вплив військових дій на динаміку досліджуваних коефіцієнтів. Зокрема, коефіцієнт LCR_{ВВ} демонструє стійку тенденцію до зростання, що є особливо помітним протягом останніх двох років досліджуваного періоду, збільшившись з 481,1% у 2019 році до 2377,2% у 2023 році (рис. 2). Зазначена динаміка вказує на суттєве підвищення здатності банківських установ покривати короткострокові зобов'язання високоліквідними активами, деномінованими в національній валюті.

Динаміка коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ІВ}) характеризується підвищеною волатильністю протягом досліджуваного періоду. Спостерігалось різке зростання значення показника до 2989,7% у 2020 році, що згодом змінилось значним зниженням до 381,1% у 2021 році. Однак, протягом 2022 та 2023 років відзначається певна стабілізація на рівнях 868,8% та 769,5% відповідно. Незважаючи на зазначені коливання, банківська система України зберігає достатній резерв ліквідності в іноземній валюті для покриття короткострокових зобов'язань, що свідчить про низьку ймовірність настання ситуації втрати фінансової стійкості, зумовленої дефіцитом іноземної валюти.

Зростання коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) з 222,2% у 2019 році до

коефіцієнт покриття
ліквідністю за всіма
валютами (LCR_{ВВ})

коефіцієнт покриття
ліквідністю в
іноземній валюті
(LCR_{ІВ})

коефіцієнт чистого
стабільного
фінансування
(NSFR)

Рис. 1. Нормативи ліквідності у банках України відповідно до вимог НБУ

Джерело: складено авторами на основі [12]

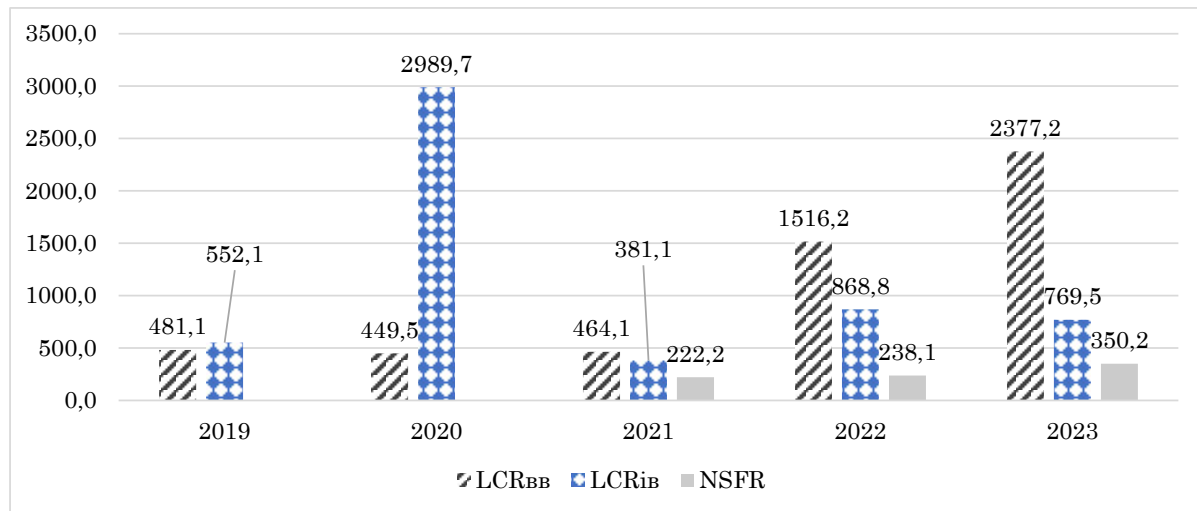

Рис. 2. Динаміка середнього значення показників ліквідності банківської системи України в 2019-2023 рр., %

Джерело: складено авторами на основі [13]

350,2% у 2021 році відображає тенденцію до посилення стабільності фондування банківської системи. Це, у свою чергу, свідчить про покращення здатності банків забезпечувати довгострокове фінансування для здійснення своєї операційної діяльності. Незважаючи на відсутність верифікованих статистичних даних за останні два роки досліджуваного періоду, зафіксована позитивна динаміка дозволяє прогнозувати подальше зміцнення даного показника.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу, слід констатувати, що банківська система України протягом 2019-2023 рр. продемонструвала загальне зростання показників ліквідності та стабільності. Це підтверджується високими значеннями коефіцієнтів LCRBB та LCRiv, що вказують на адекватність обсягу ліквідних активів для покриття короткострокових зобов'язань, а також позитивною динамікою коефіцієнта NSFR, що свідчить про зміцнення структури фондування банківських установ. Зазначені фактори є важливими передумовами для підвищення стійкості банківського сектору до потенційних макроекономічних шоків та забезпечення його ефективної ролі у функціонуванні національної економіки.

Протягом аналізованого періоду часу в українській банківській системі простежується виражена тенденція до накопичення коштів на кореспондентських рахунках. Якщо у 2019 році загальний обсяг залишків складав 30,3 млрд грн, що свідчило про відносно обмежений рівень платоспроможності на початковій стадії дослідження, то вже у 2020 році було зафіксовано значне зростання до 52,4 млрд грн, що дорівнює 73% від показника попереднього року. Таке збільшення обсягів коштів на кореспондентських рахунках може вказувати на певне зменшення результативності управління ліквідністю, оскільки банківські установи змушені зберігати більші обсяги ліквідних коштів на кореспондентських рахунках у Національному банку України замість їхнього активного використання в операційній діяльності (рис. 3).

Залишки коштів на кореспондентських рахунках банків України демонструють стійку тенденцію до зростання. Після незначного збільшення до 55 млрд грн у 2021 році, їх обсяг сягнув 71 млрд грн у 2022 році та досяг рекордного значення у 182 млрд грн у 2023 році. Це становить 2,6-кратне зростання порівняно з 2022 роком та 6-кратне збільшення відносно показника 2019 року.

Акумуляція значних обсягів коштів на кореспондентських рахунках є вагомим індикатором суттєвого покращення рівня ліквідності банківської системи України. Збільшення обсягу коштів на рахунках у центральному банку підвищує платоспроможність банківських установ та забезпечує стабільність їхнього функціонування. Високий рівень ліквідності також створює сприятливі макроекономічні умови для активізації кредитних операцій та підтримки процесів економічного зростання.

Аналіз динаміки обов'язкових резервів, що формуються банківськими установами України відповідно до встановлених регуляторних нормативів, за період 2019-2023 років, виявляє тенденцію до їхнього зменшення протягом 2020-2021 років. Початковий обсяг обов'язкових резервів, що становив 56,2 млрд грн у 2019 році, знизився до 52,6 млрд грн у 2021 році. Зазначена динаміка була зумовлена пом'якшенням резервних вимог, ініційованим Національним банком України з метою мінімізації негативних економічних наслідків, спричинених пандемією COVID-19 (рис. 4).

Починаючи з 2022 року, спостерігається експоненційне зростання обсягу обов'язкових резервів банківських установ. У 2022 році їхній сукупний обсяг становив 144 млрд грн, що майже втричі перевищує показник 2021 року. Зазначена тенденція набула подальшого розвитку у 2023 році, коли обсяг резервів досяг історично максимального значення у 354 млрд грн, що у 2,5 рази перевищує показник 2022 року та у 6,3 рази – рівень 2019 року. Така динаміка свідчить про посилення регуляторних вимог, встановлених

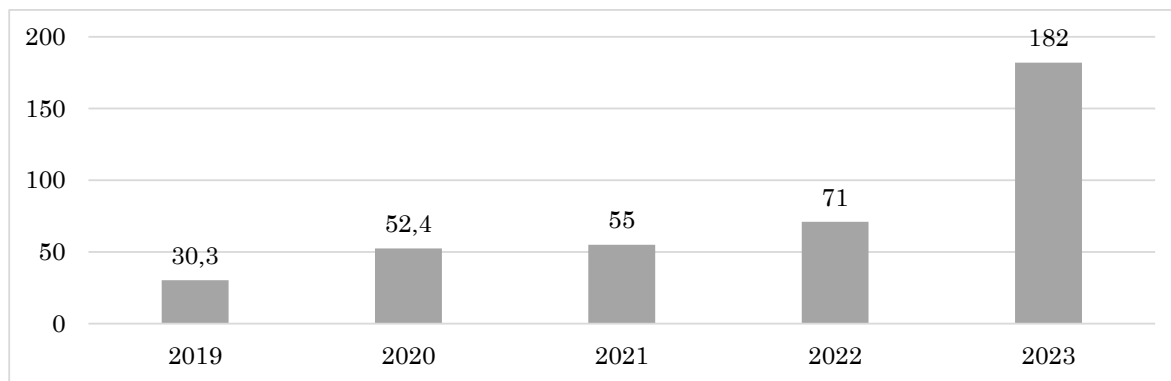

Рис. 3. Динаміка залишків на коррахунках в українській банківській системі у 2019-2023 рр., млрд грн

Джерело: складено авторами на основі [10]

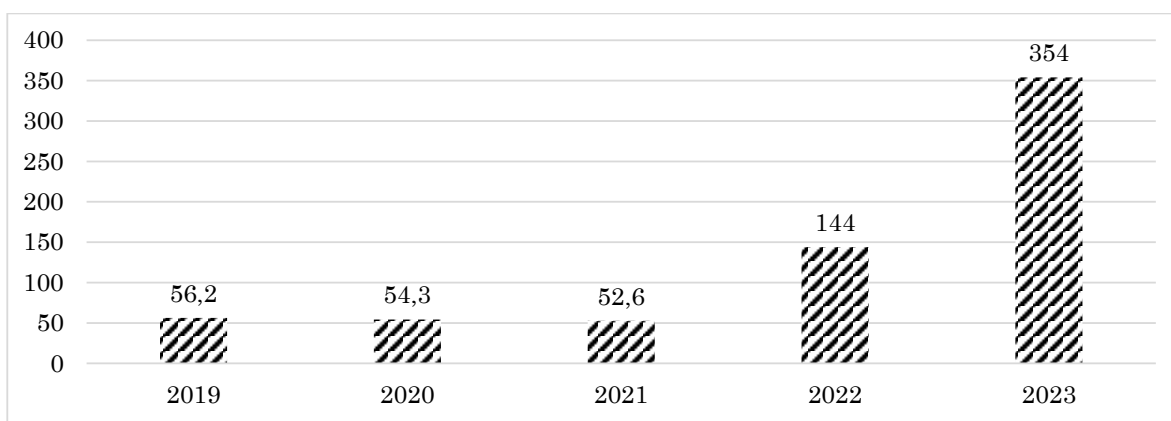

Рис. 4. Динаміка обов'язкових резервів у встановленому нормативі в українській банківській системі у 2019-2023 рр., млрд грн

Джерело: складено авторами на основі [8]

Національним банком України, до банківських установ щодо формування додаткових буферів ліквідності. Ймовірно, Національний банк України вживає комплекс заходів з метою підвищення рівня резильєнтності банківської системи до потенційних макроекономічних шоків та забезпечення її стабільного функціонування в умовах підвищеної економічної невизначеності. Зростання обсягу обов'язкових резервів також є прямим наслідком збільшення обсягу депозитних зобов'язань банківської системи, що зумовлює необхідність відповідного коригування резервних вимог згідно з чинними регуляторними нормативами.

Динаміка обсягу обов'язкових резервів виступає важливим індикатором загального рівня платоспроможності банківської системи. Її значне зростання протягом аналізованого часового проміжку, особливо у 2022-2023 роках, співвідноситься з позитивною динамікою інших ключових показників ліквідності, таких як коефіцієнт покриття ліквідністю в національній валюті (LCR_{ВВ}), коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ІВ}) та обсяги коштів на кореспондентських рахунках банків у Національному банку України. Це на практиці підтверджує зміцнення ліквідної позиції українських банків та підвищення загальної стійкості банківської системи. Вагомим фактором підтримки плато-

спроможності банківської системи також є операції з рефінансування банків, що проводяться Національним банком України.

У 2019 році обсяг операцій з рефінансування становив 45019 млн грн, що свідчило про значну підтримку ліквідності банківських установ з боку Національного банку України. Протягом наступних двох років спостерігалася тенденція до суттєвого зростання обсягів наданого рефінансування. У 2020 році даний показник досяг 97150 млн грн, а у 2021 році – 128341 млн грн, що стало максимальним значенням за досліджуваній період. Проте, починаючи з 2022 року, фіксується зворотна динаміка. Обсяг рефінансування банків зменшився до 69840 млн грн у 2022 році та до 33161 млн грн у 2023 році, що становить лише 26% від рівня 2021 року та на 26% менше, ніж у 2019 році.

Помітне зменшення обсягів рефінансування банківських установ з боку Національного банку України свідчить про поступове скорочення їхньої потреби в додатковій ліквідності. Дане явище є наслідком покращення загального стану ліквідності банківського сектору, зростання обсягів коштів на кореспондентських рахунках та накопичення обов'язкових резервів. Банківські установи демонструють тенденцію до самостійного забезпечення власної платоспроможності, що зменшує їхню залежність від регулятора.

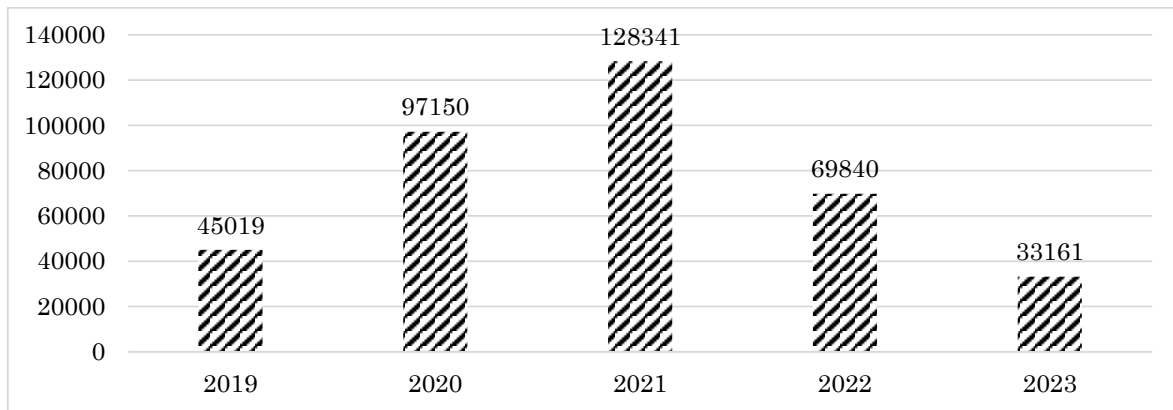

Рис. 5. Динаміка рефінансування банків (залишок за основною сумою) в українській банківській системі у 2019-2023 рр., млн грн

Джерело: складено авторами на основі [10]

Аналіз динаміки основних показників за період 2019-2023 років підтверджує стійке зростання коефіцієнтів LCR_{вв} та LCR_{ів}, а також значне збільшення залишків на кореспондентських рахунках. Незважаючи на скорочення обсягів рефінансування, банківська система України демонструє зміцнення ліквідної позиції та здатність до ефективного функціонування без значної підтримки з боку центрального банку.

Регулювання ліквідності банківської системи на макрорівні, що здійснюється НБУ, передбачає застосування різноманітних методів та інструментів монетарної політики. Зазначені заходи спрямовані на забезпечення стабільності банківської системи та підтримання належного рівня ліквідності комерційних банків. НБУ, як головний регулятор фінансового ринку, формує та впроваджує монетарну політику, що має прямий вплив на рівень ліквідності банківського сектору. Одним із основних інструментів є операції на відкритому ринку, в рамках яких НБУ здійснює купівлю або продаж державних цінних паперів з метою регулювання обсягу грошової маси в обігу та, відповідно, рівня ліквідності банківських установ (рис. 6.).

Національний банк України застосовує декілька ключових інструментів для регулювання ліквідності банківської системи. Першим є зміна норми обов'язкових резервів, що безпосередньо впливає на обсяг вільних коштів, доступних для здійснення кредитних операцій. Другим важливим інструментом є рефінансування, що передбачає надання короткострокових кредитних ресурсів банківським установам або проведення операцій репо, які дозволяють банкам оперативного отримувати додаткові ліквідні кошти.

Коригування відсоткових ставок центральною банківською установою є значущим засобом регулювання ліквідності. Шляхом зміни основної ставки центральний банк впливає на вартість міжбанківських позик та вкладів. Збільшення ставки здорожчує залучення коштів, що призводить до скорочення кредитної діяльності та зменшення ліквідності. Зниження ставки, навпаки, заохочує кредитування та підвищує ліквідність (рис. 7).

Національний банк України проводить безперервне спостереження та оцінку ліквідності

банківської системи. Для цього застосовуються різноманітні показники та моделі. Досліджуючи динаміку індикаторів ліквідності, структуру активів і пасивів банків, а також кон'юнктуру ринку, НБУ може своєчасно ідентифікувати потенційні загрози та вживати необхідні дії для забезпечення стабільності банківського сектору.

На внутрішньобанківському рівні регулювання ліквідності передбачає застосування способів та інструментів для забезпечення збалансованості активів і пасивів, підтримання адекватного обсягу ліквідних коштів та дієвого контролю за ризиками. Ключовим аспектом є адміністрування активів і пасивів, що охоплює оптимізацію балансової структури з метою мінімізації ризиків та максимізації прибутковості. Банк досліджує вразливість активів і пасивів до коливань ринкових чинників та коригує балансову структуру, наприклад, шляхом зміни термінів вкладів, диверсифікації кредитного портфеля або страхування ризиків.

Висновки. Дієве адміністрування ліквідності банку потребує формування та підтримки адекватного запасу ліквідності. Це передбачає наявність резерву високоліквідних активів, таких як готівкові кошти, залишки на кореспондентських рахунках та державні цінні папери. Достатній резерв дозволяє банку оперативного реагувати на непередбачені відтоки коштів та виконувати зобов'язання навіть у кризових ситуаціях. Також важливим є встановлення внутрішніх лімітів та нормативів для контролю ризиків.

Крім того, ефективне управління ліквідністю передбачає підтримання збалансованої структури активів та пасивів, контроль за дотриманням нормативів ліквідності, а також розробку дієвих механізмів реагування на кризові ситуації, що в сукупності дозволяє банку забезпечити власну фінансову стабільність, надійність та довготривалий розвиток. Аналіз ліквідності банківської системи України демонструє стійку тенденцію до зміцнення здатності банків виконувати власні зобов'язання, а зменшення обсягів рефінансування банків з боку НБУ протягом останніх років на тлі позитивної динаміки інших показників ліквідності свідчить про зростання самодостатності банків та їхню здатність ефективно функціонувати без значної підтримки регулятора.

Рис. 6. Вплив операцій НБУ на ліквідність банків

Джерело: складено авторами на основі [2, с. 8; 7, с. 364; 3, с. 78]

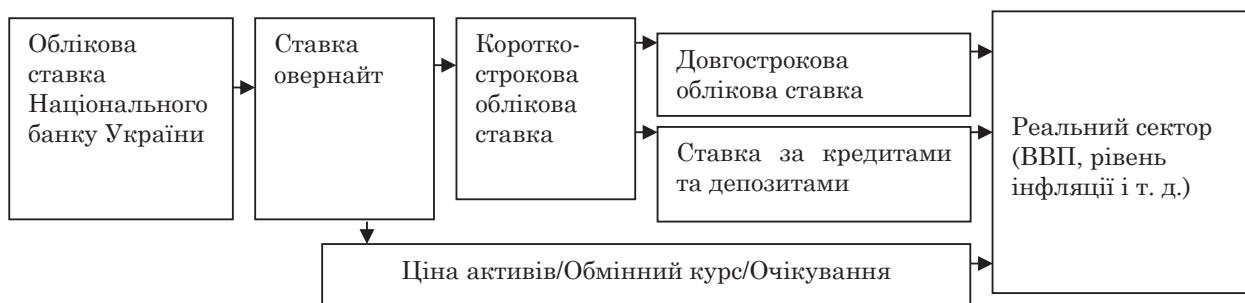

Рис. 7. Застосування облікової ставки для регулювання ліквідності комерційних банків

Джерело: складено авторами на основі [11, с. 97; 9, с. 963]

Інструменти адміністрування ліквідності банку охоплюють діяльність як центрального банку, так і внутрішні процеси самих банків. НБУ регулює ліквідність через операції на відкритому ринку, зміну резервних вимог та ключову ставку. На

внутрішньому рівні банки використовують аналіз розривів ліквідності, управління балансом, високоліквідні активи та внутрішні нормативи, такі як коефіцієнт миттєвої ліквідності, LCR та NSFR, для забезпечення фінансової стійкості.

Список літератури:

1. Барановський О. І., Путінцева Т., Місце і роль ліквідності комерційних банків у забезпеченні їх фінансової безпеки. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2020. № 3(34). С. 4–18.
2. Блещук-Дев'яткіна Н., Маруніч К., Управління ліквідністю банків. *Молодий вчений*. 2023. № 9 (121). С. 7–12.
3. Грудзевич У., Дребот Н., Аналіз ліквідності та прибутковості банківської системи України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. С. 1–8.
4. Гулевата А. В., Аналіз ліквідності банків та чинників її динаміки в Україні. *Вісник студентського науково-го товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2021. № 2.13. С. 212–217.
5. Криклій О. А., Москаленко А. О., Вплив невизначеності на ліквідність банківської системи країни. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8319> (дата звернення: 13.04.2025).

6. Ларіонова К. Л., Донченко Т. В., Управління ліквідністю банків України в сучасних умовах: нормативний аспект. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 2. С. 76–82.
7. Любка О., Охрименко І., Ярошенко С., До питання регулювання ліквідності банків України: стан та проблеми на тлі війни. *Наукові перспективи*. 2023. № 9 (39). С. 364–380.
8. Обов'язкові резерви. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/money-market/reserve-requirements-chart> (дата звернення: 13.04.2025).
9. Олійник А. В., Інструменти управління ризиком ліквідності банку. *The 5th International scientific and practical conference Science, innovations and education: problems and prospects*. 2021. С. 960–971.
10. Оперативні дані, що характеризують ліквідність банківської системи та чинники її зміни. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/fm-liquidity> (дата звернення: 13.04.2025).
11. Перерва Р. Р., Ліквідності банку: поняття та фактори впливу. *Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України*. 2023. С. 97–98.
12. Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення: 13.04.2025).
13. Пруденційні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Ratios_by_Banks_2024-09-01.xlsx (дата звернення: 13.04.2025).
14. Тітов Д., Шедловський О., Фінансова безпека комерційних банків України в умовах нестабільності ринкового середовища. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-123> (дата звернення: 13.04.2025).
15. Чуркіна І. Є., Продан Т. Я., Виклики ліквідності та платоспроможності українських банків в сучасних реаліях. *Академічні візії*. 2023. № 26. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/832> (дата звернення: 13.04.2025).

References:

1. Baranovskyi O. I., Putintseva T. (2020). Mistse i rol likvidnosti komertsiiynykh bankiv u zabezpechenni yikh finansovoi bezpeky [The place and role of liquidity of commercial banks in ensuring their financial security]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, № 3(34), pp. 4–18. [in Ukrainian]
2. Blashchuk-Deviatkina N., Marunych K. (2023). Upravlinnia likvidnistiu bankiv [Liquidity management of banks]. *Young scientist*, № 9 (121), pp. 7–12. [in Ukrainian]
3. Hrudzevych U., Drebot N. (2023). Analiz likvidnosti ta prybutkovosti bankivskoi systemy Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Analysis of liquidity and profitability of the banking system of Ukraine under martial law]. *Economy and society*, 48, pp. 1–8. [in Ukrainian]
4. Hulevata A. V. (2021) Analiz likvidnosti bankiv ta chynnykiv yii dynamiky v Ukraini [Analysis of bank liquidity and factors of its dynamics in Ukraine]. *Bulletin of the Student Scientific Society of Vasyl' Stus Donetsk National University*, 2 (13), pp. 212–217. [in Ukrainian]
5. Kryklii O. A., Moskalenko A. O. (2020) Vplyv nevyznachenosti na likvidnist bankivskoi systemy krainy [The impact of uncertainty on the liquidity of the country's banking system.]. *Effective economy*, 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8319> (accessed April 13, 2025).
6. Larionova K. L., Donchenko T. V. (2020) Upravlinnia likvidnistiu bankiv Ukrainy v suchasnykh umovakh: normatyvnyi aspekt [Liquidity management of Ukrainian banks in modern conditions: regulatory aspect]. *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, 2, pp. 76–82. [in Ukrainian]
7. Liubkina O., Okhrymenko I., Yaroshenko S. (2023) Do pytannia rehuliuвання likvidnosti bankiv Ukrainy: stan ta problemy na tli viiny [On the issue of regulating the liquidity of Ukrainian banks: state and problems against the background of war]. *Scientific Perspectives*, № 9 (39), pp. 364–380. [in Ukrainian]
8. Oboviazkovi rezervy [Mandatory reserves]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/markets/money-market/reserve-requirements-chart> (accessed April 13, 2025)
9. Oliinyk A. V. (2021) Instrumenty upravlinnia ryzykom likvidnosti banku [Bank liquidity risk management tools]. *The 5th International scientific and practical conference Science, innovations and education: problems and prospects*, pp. 960–971. [in Ukrainian]
10. Operatyvni dani, shcho kharakteryzuiut likvidnist bankivskoi systemy ta chynnyky yii zminy [Operational data characterizing the liquidity of the banking system and factors of its change]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/markets/fm-liquidity> (accessed April 13, 2025)
11. Pererva R. R. (2023) Likvidnosti banku: poniattia ta faktory vplyvu [Bank liquidity: concept and factors of influence]. *Current trends in the development of the banking system and financial markets of Ukraine*, pp. 97–98. [in Ukrainian]
12. Postanova NBU «Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok rehuliuвання diialnosti bankiv v Ukraini» [NBU Resolution “On Approval of the Instruction on the Procedure for Regulation of Banks in Ukraine”]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (accessed April 13, 2025)
13. Prudentsiini normatyvy ta limity vidkrytoi valiutnoi pozysii (u rozrizi bankiv) [Prudential norms and limits of open currency position (by banks)]. Available at: https://bank.gov.ua/files/stat/Ratios_by_Banks_2024-09-01.xlsx (accessed April 13, 2025)
14. Titov D., Shedlovskiy O. (2024) Finansova bezpeka komertsiiynykh bankiv Ukrainy v umovakh nestabilnosti rynkovoho seredovyshcha [Financial Security of Commercial Banks of Ukraine in the Context of Unstable Market Environment]. *Economy and society*, 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-123> (accessed April 13, 2025)
15. Churkina I. Ye., Prodan T. Ya. (2023) Vyklyky likvidnosti ta platospromozhnosti ukrainskykh bankiv v suchasnykh realiakh [Challenges to the liquidity and solvency of Ukrainian banks in modern realities]. *Academic visions*, 26. Available at: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/832> (accessed April 13, 2025)